

štampe u našim krajevima da saspe čitav niz pogrda na nj. A sve samo zato, jer je jasno rekao, da katoličku mladež treba uzgajati u duhu Kristovu, a ne u duhu Tyršovu. Knjižica »Fiat lux« pobudila je vrlo veliko zanimanje, te je izašla u dva izdanja u vrlo kratko vrijeme. To je u našim prilikama velika rijetkost. Pobudila je veliko zanimanje i daleko izvan granica naše kraljevine. U njoj se biskup bavi Tyrševom ideologijom i otklanja uzgoj katoličke omladine u duhu Tyršovu. Čitava knjižica zapravo i nije drugo do sustavno poredana i dobro povezana zbirka citata iz samoga Tyrša i njegovih glavnih učenika i komentatora. Zato i jest ponešto teška, radi dužine citata, ali se tome nije dalo izbjeći, jer je biskup išao upravo za tim, da naučenjačkom akribijom postigne što veću objektivnost. A to mu je i potpuno pošlo za rukom. Namjesto da stvarno odgovori na sve ono, što je izneseno u toj knjižici, izvjesna je štampa počela nevjerojatnim pogrđama napadati pisca. A biskup je opširnim citatima samo dokazao, da je »Tyrševa uzgojna misao« diametralno oprečna kršćanskoj uzgojnoj misli« (str. 27.). To je neosporna činjenica, koju priznaje i sama »Naša Sloga«, kad traži »prelom s crkvenim Rimom i to u obliku autokefalne crkve... Tomu treba da pripomogne i Tyrševa ideologija« (»Naša Sloga« 29. III. 1931.).

Dr D. Kniewald.

Jone Dr. Heribert, o. Min. Cap.: *Katholische Moraltheologie*. Unter besonderer Berücksichtigung des C. I. C. sowie des deutschen, österreichischen und schweizerischen Rechtes kurz zusammengestellt II. Auflage Paderborn 1931. Verlag Ferd. Schöningh.

Na 650 stranica male osmine teksta i 30 stranica kazala sastavio je pater Jone ovu knjigu čitavog moralnog bogoslovlja. U prvom dijelu mu je sve, što inače naši bogoslovi uče: de principiis, de legibus, de conscientia, de peccato i de virtutibus in genere (str. 18—86), u drugom: tri bogoslovske kreposti, čitav dekalog i crkvene zapovijedi (str. 87—360); u trećem nauka o sakramentima općenito i specijalno (str. 360—627). U dodatku (str. 628—651) je još govor o sakramentalima i oprostima, uz nekoliko formulara najnužnijih molba za dispense.

Razdioba materijala unutar pojedinih knjiga vanredno pregledna, tisak raznolik (4 vrste slova), da se istaknu važnije stvari, format ukusan, papir fin i tanak — sve čini, da će ova knjiga s tehničke strane omiljeti onomu krugu, kojemu je po namjeri piščevoj namijenjena: dušobrižnom svećenstvu. A omiljet će mu i s doktrinalne strane, jer je pisana solidno, pregledno, dokumentarno. Odredbe CIC su na odnosnim mjestima brižno provedene. Što je za dušobrižni kler od najveće važnosti ima i u ovako zbijenoj knjizi dostatan broj praktičnih slučajeva, koji poučavaju bolje od ikakove teorije. Autor se nada, da će i akademski obrazovani laici posegnuti za njegovom knjigom da u pitanjima savjesti ovdje potraže brzo rješenje.

Priznajem, da je autor svome cilju odgovorio na skoro savršen način. U knjizi gotovo džepnoga formata imaš čitavo moralno bogoslovlje razmjerno tačno, ali svakako pregledno i potpuno izneseno. Pa ipak

ne mogu nikako da se sprijateljim s ovakovim kompendijima moralnog bogoslovlja. P. Dom. Prümmer, dominikanac, dao je svome djelu u 3 sveska (svaki u velikoj osmini s cca' 500 stranica) naslov *Manuale theologiae moralis*. Znači, da materijal, koji pod ovu disciplinu potpada, iznesen i u ovom objamu, kao što ga je obradio P. Prümmer, još uvijek predstavlja tek samo priručni onaj potrebnii dio iz čitavog opsega moralne teologije. Šta li će dakle da nauče dušobrižnici iz djela, koje im ovako sumarno kompendiozno pruža po sebi toliko važnu i opsežnu disciplinu? Ako će dušobrižnik zagledati u svog autora — a potrebno je da češće zagleda — onda mu taj auktor mora pružiti sve, što on traži. Barem tako, da se svatko može i mora snaći prema onomu, što je u autoru dano. Ne vjerujem, da će u tu svrhu biti dostatne dvije, tri riječi ili tek suha definicija. A laici, ako trebaju informacije u pitanjima savjesti i ako posizu za knjigom, bolje je uvijek da ne traže »brzog« rješenja. Konačno onaj, koji ga u istinu traži, zadovoljniji će biti da to rješenje bude tačno i sigurno, pa makar i ne bilo tako brzo.

Da li ova knjiga može služiti u svrhu priprave za ispite? Može, ali samo kao repetitorij. Tko je opširno proučio moral, moći će se njom izvrsno poslužiti, ako dakako dobro vlada njemačkim jezikom. — Neke primjedbe sam slobodan staviti:

Str. 42. »Pönalgesetze verpflichten im Gewissen nur zur Übernahme der verhängten Strafe...« Ispravno je reći, da tako obvezuje samo *lex pure poenalis*, a nipošto *mixte poenalis*.

Str. 130. »Obwohl das meiste dabei (kod spiritizma) Betrug ist, so ist doch schon die Absicht mit Geistern in Verbindung zu treten, schwer sündhaft«. Autor je valjda mislio reći: mit »bösen« Geistern.

Str. 133.: »Auch die Gedanken-sünden (na posvećenu osobu) konstituieren schon ein Sakrileg«. Ni to nije tačno. Samo onda, ako takovi grijesi u mislima imaju za objekt *carnalem delectationem*.

Str. 171.: »Dies (t. j. teški grijeh kao kod direktnog abortusa) gilt auch bei extrauteriner Schwangerschaft«. Tako se to odsječeno i općenito ne može reći. Začecja »extra uterum« su uvijek komplicirane prirode i tek nakon tačne fiziološke konstatacije može da padne sud o dozvoljenosti ili ne dozvoljenosti operacionog zahvata.

Str. 177.: »Bei der Kriegführung ist alles erlaubt, was zur Erreichung des Zieles, notwendig oder nützlich ist, vorausgesetzt etc...«

Teško je, a u najmanju ruku i nezdgodno čitati danas u kat. moralci poglavlje o ratu, gdje ne dolazi do izražaja posvemašnja njegova osuda i barem od srca izražena želja, da ga nikada više ne bude...

To je onako usput par opazaka k prvom i drugom dijelu. One nipošto ne umanjuju solidnost izložene nauke, koja je pružena u korektnom crkvenom duhu.

A. Živković.

Mirko Kus-Nikolačev: Moral dviju klasa. Edicije »Socijalne misli« knj. III. Zagreb 1930, 8°, str. 80.

Ova knjižica hoće da se bori za »oslobodenje« žene, za slobodu ljubavi, braka i materinstva. Taj ideal vidi teoretski ostvaren u ideologiji Marksovoj, Engelsovoj, Ellen Keyove i Aleksandre Kolontaj. Praktički u onomu, što je danas tako »divno« proveo ruski boljševizam! Pisac nema